

ความหมายของ "การจัดการฟาร์ม"

ดร. ฉัตร ชำชอง อธิบายว่า

การจัดการฟาร์ม หมายถึงการดำเนินการผลิตโดยการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด คือ ที่ดิน แรงงาน และทุนให้ได้กำไรสูงสุด ซึ่งรวมถึงการวางแผนผัง และงบประมาณฟาร์ม การจัดระบบการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ การพัฒนาการผลิต การตลาด การเก็บบันทึกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ และประเมินผลการทำฟาร์มเอาไว้ด้วย¹

ดร. อุทิศ นาคสวัสดิ์ อธิบายว่า

การจัดการฟาร์ม หมายถึงวิทยาการที่เกี่ยวกับการจัดรูปองค์ประกอบของฟาร์ม และการดำเนินงานฟาร์มตามรูปองค์ประกอบนั้นให้มีประสิทธิภาพ และได้กำไรดีที่สุด²

กรณีการจัดการฟาร์มสุกร การจัดการฟาร์มหมายถึงการดำเนินงานด้านการคัดเลือกพันธุ์สุกร การจัดโรงเรือน การจัดแบ่งคอกภายในโรงเรือน อาหาร และการให้อาหาร การสุขาภิบาล การป้องกันโรค การปฏิบัติเลี้ยงดูสุกรในระยะต่าง ๆ การจัดทำบันทึกต่าง ๆ ของการทำงานฟาร์ม และการดำเนินงานด้านการตลาด

สุกรเป็นสัตว์เลี้ยงที่ใช้เป็นอาหาร เลี้ยงง่าย เติบโตเร็ว กินอาหารเก่ง มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารได้สูง มีลูกตก สามารถทำกำไรให้กับผู้เลี้ยงได้มากเมื่อผู้เลี้ยงมีความรู้ในเรื่องพันธุ์ อาหาร และการจัดการฟาร์ม

¹ ฉัตร ชำชอง, หลักการจัดการฟาร์ม (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฉลิมชาัญญาการพิมพ์, 2522), หน้า 9.

² อุทิศ นาคสวัสดิ์, หลักการจัดการฟาร์ม, พิมพ์ครั้งที่ 4. (พระนคร: พุทธอุปถัมภ์-การพิมพ์, 2514), หน้า 1.

พันธุ์สุกร การคัดเลือกพันธุ์

1. พันธุ์สุกร สุกรมีประมาณ 87 พันธุ์¹ พันธุ์สุกรเป็นสิ่งสำคัญ เพราะคุณลักษณะพันธุ์ที่ดี หรือเลว สามารถถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ได้

ก. สุกรพันธุ์แท้ (Pure Breed) ได้แก่สุกรที่มีการสืบทอด ขยายพันธุ์ให้ลูกหลานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับต้นกำเนิด การผสมพันธุ์แท้เป็นการผสมภายในพันธุ์เดียวกัน หรือพันธุ์เดียวกัน แต่ต่างสายพันธุ์ก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงพันธุ์สัตว์นั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้นไป

พันธุ์สุกรที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทยในปัจจุบันมี 3 พันธุ์ คือ ลาร์จไวท์ แลนด์เรซ และดูรอก

1. ลาร์จไวท์ (Large White) สุกรพันธุ์นี้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ง่าย สีขาว ชูตั้ง เสียงลูกแก่ง มีคุณภาพซาก² ดี

2. แลนด์เรซ (Landrace) เป็นสุกรสีขาว ขูปลอก ลำตัวยาวกว่าพันธุ์อื่น เพราะมีซี่โครงมากกว่า 1 คู่ มีลูกดก

3. ดูรอก (Duroc) มีสีเหลืองทองจนเป็นสีแดงออกดำ หรือสีน้ำตาลแก่ สันหลังโค้ง อัตราการเจริญเติบโต และประสิทธิภาพของการใช้อาหารดีหลังจากหย่านมแล้ว ขาแข็งแรง

ข. สุกรพันธุ์ผสม (Hybrid) เป็นสุกรที่เกิดจากการผสมของสุกรพันธุ์แท้ตั้งแต่ 2 พันธุ์ขึ้นไป เรียกว่าการผสมข้ามพันธุ์ (Cross breeding) เป็นการรวมเอาลักษณะทางเศรษฐกิจที่ดีทั้งหมดเข้าไว้ในสุกรตัวเดียว ทำให้ลูกสุกรมีลักษณะแข็งแรง สมบูรณ์ หรือมีลักษณะและคุณสมบัติที่ดี หรือสูงกว่าพ่อและแม่ (Hybrid vigor) กล่าวโดยสรุปแล้ว ระบบของการ

¹ ลุชีพ รัตตสาร, หล้าฉนวนผลิตสุวรรณ, พิมพ์ครั้งที่ 6. (กรุงเทพมหานคร: เข็นตรา-เอ็กซ์เพรสศึกษาการพิมพ์, 2522), หน้า 29.

² คุณภาพซาก (carcass quality) คือลักษณะของสุกรที่พิจารณาถึงความมีเนื้อมากหรือมันมาก หรือเรโซระหว่างเนื้อแดง/มัน (Leanmeat/fat ratio) ถ้าคุณภาพซากดีจะให้เนื้อแดงมาก มันน้อย ถ้าคุณภาพซากไม่ดีจะให้เนื้อน้อยมันมาก นอกจากนี้สีและลักษณะโครงสร้างของเนื้อสุกรก็มีส่วนในการประเมินคุณภาพซากด้วย

ผสมข้ามพันธุ์จะช่วยการผลิตสุกรได้ผลในแง่ของการค้าหลายประการ คือ ช่วยลดต้นทุนในการผลิต และเพิ่มกำไร ได้ลูกสุกรที่แข็งแรง ตายน้อย เจริญเติบโตเร็ว กินอาหารน้อย แต่เพิ่มน้ำหนักตัวมาก คุณภาพซากดี และเลี้ยงง่าย

2. การคัดเลือกพันธุ์สุกร การผลิตสุกรให้ได้ผลสำเร็จมากที่สุด ควรมีโปรแกรม หรือมีแผนของการผสมพันธุ์ และการคัดเลือกพันธุ์ที่ดีเพื่อให้ได้พันธุ์ที่ดี มีประสิทธิภาพในการผลิตสูง หลักในการคัดเลือกพันธุ์ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า ผู้เลี้ยงต้องการผลิตสุกรพันธุ์แท้ พันธุ์ผสม หรือลูกสุกรที่เลี้ยงขุนส่งตลาด เพื่อจะได้จัดหาสุกรพันธุ์ต่าง ๆ ตามที่ต้องการได้ถูกต้อง และได้รับประโยชน์มากที่สุด โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ เป็นพันธุ์ที่เติบโตเร็ว มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อได้สูง (Feed Efficiency) และให้คุณภาพซากดี

สุกรขุนที่นิยมเลี้ยงในประเทศไทยเป็นสุกรลูกผสมสามสายเลือด ระหว่างสุกรพันธุ์ชวอด ลาร์จไวท์ และแลนด์เรซ โดยฝ่ายพ่อเป็นพันธุ์ชวอด และฝ่ายแม่เป็นลูกผสมระหว่างพันธุ์ลาร์จไวท์ และพันธุ์แลนด์เรซ

โรงเรือน การจัดแบ่งคอกภายในโรงเรือน และเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสุกร

โรงเรือน และการจัดแบ่งคอกภายในโรงเรือนมีส่วนช่วยในการจัดการฟาร์มได้มาก ถ้าโรงเรือนสร้างอย่างถูกหลักวิชาการ จะช่วยให้สัตว์อยู่สบาย การให้อาหาร การปฏิบัติเลี้ยงดู การสุขภาพ การป้องกัน และควบคุมโรค และพยาธิได้ง่าย และรวดเร็ว และลดต้นทุนในการเลี้ยงสุกร

สถานที่ก่อสร้างโรงเรือนควรเป็นที่น้ำไม่ท่วม อยู่ใกล้แหล่งน้ำ มีอาคารถ่ายเทดี เป็นบริเวณที่สามารถวางแผนป้องกัน และควบคุมโรค และพยาธิได้ง่าย

วัสดุที่ใช้ เป็นพื้นคอกโดยทั่วไป เป็นพื้นคอนกรีต หรือพื้นซีเมนต์ ปัจจุบันนิยมพื้น 2 ชั้น (slat) ชั้นล่างใช้เก็บน้ำและมูลสุกร ชั้นบนทำเป็นตะแกรง ซึ่งพื้นแบบนี้ต้องลงทุนสูงขึ้นเล็กน้อย

การวางแผนโรงเรือนต้องคำนึงถึงจำนวนสุกรที่จะเลี้ยง ระยะเวลาเลี้ยง และวัตถุประสงค์ในการเลี้ยง เพื่อให้โรงเรือนสามารถใช้เนื้อที่ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด คือสามารถเลี้ยงสุกรได้มากตัวต่อปี ต่อเนื้อที่คอก การวางแผนโรงเรือนจะต้องสามารถปฏิบัติงานได้สะดวก

รวดเร็ว ประหยัดแรงงาน เป็นโรงเรียนที่อยู่สบาย ถูกหลักสุขาภิบาล และมีสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในการเลี้ยงสุกร เช่น มีคอกกักโรค มีที่อาบน้ำ มีที่ล้างเท้าด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค ก่อนเดินเข้าโรงเรียน เป็นต้น

ลักษณะของโรงเรียนโดยทั่วไปมี 5 แบบ โดยดูจากรูปร่างลักษณะของหลังคาเป็นหลัก กล่าวคือ แบบเพิงหมาแหงน แบบเพิงหมาแหงนกลาย แบบหน้าจั่ว แบบจั่วสองชั้น และแบบจั่วสองชั้นกลาย โรงเรียนที่นิยมเป็นแบบจั่วสองชั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 15716491

เนื้อที่ และอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงสุกร

ตารางที่ 3-1

เนื้อที่และอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงสุกรตามขนาดและประเภทของสุกร¹

รายการ	อุปกรณ์ขี้หมู 3-4 สปีด ¹ ถึง 10 สปีด ¹	ลูกสุกร 10 สปีด ¹ ถึง 35 ก.ก	สุกรขนาด 35 ถึง 60 ก.ก	สุกรขนาด 60 ถึง 100 ก.ก	คอกแม่สุกรคลอด และเลี้ยงลูก จนถึง 4-5 สปีด ¹	แม่สุกรเลี้ยงลูกกับลูก 1 ครอก สปีด ¹ ที่ 2 ถึง 5	แม่สุกรเลี้ยงลูกสุกรรวมกัน 3 แม่กับลูก 3 ครอก	แม่สุกรสาวหรือนางหมัน ซิงรวมกัน	คอกคลอดเลี้ยงลูก 1 สปีด ¹	คอกขี้หมู แม่สุกร
1. เนื้อที่คอกต่อสุกร 1 ตัว หรือ 1 คอก ¹ ม ²	0.4-0.6	0.6-0.8	0.8-1.0	1.2-1.5	7-8	7-8	14-16	1.5-2.0	3.67	1.00
2. รางอาหารกล 1 ช่อง (ยาว 1 ฟุต) ต่อจำนวนสุกรที่เลี้ยง ตัว	3	2	1	1	1	1	1/3	1	-	-
3. รางอาหารหรือรางน้ำแบบดักให้กินสุกร 1 ตัวควรใช้รางยาว ซม.	8-10	10-15	15-21	21-25	25-30	30-50 ²	30-50	20-30	20-30	20
4. หัวคูดน้ำอัตโนมัติ 1 หัว หรือ 1 ถ้วยต่อจำนวนสุกร ตัว	-	20	15	10	1 ³	3 ²	10	10	1	1

1. พื้นที่คอกน้อยลงถ้าพื้นคอกเป็นชริ้อทเทค (slotteol floor)

2. รางอาหารและน้ำของแม่และลูกแยกต่างหาก

3. รางน้ำแยกต่างหาก หรือไม้จ้ำเป็นห้องมี

¹ สุชีพ รัตติสาร. หลักการผลิตสุกร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: เซ็ลทรัลเอ็กซ์เพ็รสศึกษาคารพิมพ์, 2522.

อาหาร

ต้นทุนในการผลิตสุกร ขึ้นอยู่กับอาหารประมาณ 70 ถึง 85 เปอร์เซ็นต์ ต้นทุนอาหาร ขึ้นกับราคาของวัตถุดิบที่จะนำมาประกอบสูตรอาหาร ดังนั้นเมื่อคำนึงถึงด้านเศรษฐกิจ อาหาร จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ทำอย่างไรจึงจะสามารถหาอาหารราคาประหยัด มีคุณค่าครบถ้วน และ สมดุลย์ต่อความต้องการของสุกรทุกช่วงอายุ (Life Cycle) ของการเลี้ยงสุกร โภชนะต่าง ๆ ที่สุกรต้องการ ได้แก่ น้ำ อาหารที่ให้พลังงาน หรือคาร์โบไฮเดรต ไขมัน โปรตีน แร่ธาตุ และ วิตามิน

อาหารโปรตีนแบ่งเป็น อาหารโปรตีนที่ได้จากสัตว์ ซึ่งได้จากปลาป่น หางนมผง หางเนย เนื้อและกระดูกป่น เศษกุ้ง เป็นต้น และอาหารโปรตีนที่ได้จากพืช ซึ่งได้จากกากถั่วเหลือง กากเมล็ดฝ้าย กากถั่วลิสง กากเมล็ดถั่ว กากมะพร้าว เป็นต้น

อาหารที่ให้พลังงานเป็นส่วนประกอบของสูตรอาหารจำนวนมากที่สุด ส่วนใหญ่ได้จาก ธัญพืช และน้ำมันที่ได้จากพืชและสัตว์จะให้พลังงานมาก วัตถุดิบที่ให้พลังงานได้แก่ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ข้าว ข้าวเปลือก ปลายข้าว รำข้าว มันสำปะหลัง มันเทศ

ไขมันและน้ำมัน สิ่งที่ต้องการจากไขมัน และน้ำมันจากโภชนะได้แก่พลังงาน กรด ไขมัน (Fatty acid) ไขมันและน้ำมันจะได้จากทั้งพืชและสัตว์

แร่ธาตุ ในร่างกายสุกรมีแร่ธาตุต่าง ๆ ประมาณ 40 ชนิด แต่มีแร่ธาตุเพียง 14 ชนิด ที่ร่างกายสุกรต้องการ และจัดอยู่ในจำพวกที่จำเป็น ได้แก่ แคลเซียม ฟอสฟอรัส สังกะสี โซเดียม คลอรีน เหล็ก ไอโอดีน ทองแดง แมงกานีส ซีลีเนียม โคบอลท์ กำมะถัน โบแทสเซียม แมกนีเซียม เก้าชนิดแรกมักขาด และมีไม่เพียงพอ และควรเติมไปในอาหารสุกร เพื่อให้ เพียงพอต่อความต้องการ

น้ำ วิตามิน เป็นสารประกอบอินทรีย์ที่จำเป็นต่อร่างกายสุกร ช่วยให้ระบบอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายสุกรทำหน้าที่ได้เป็นปกติ วิตามินแบ่งเป็น 2 พวก คือ ที่สามารถละลายในน้ำได้ และที่ละลายในไขมัน

โภชนะดังกล่าวข้างต้นจะถูกนำมาเข้ากรรมวิธีการผลิต หรือทำการผสม โดยพิจารณาคุณค่า และความต้องการของสุกร เพื่อการเจริญเติบโต การที่จะนำวัตถุดิบมาผสมเป็นอาหาร

ควรจะต้องพิจารณาด้วยว่า

1. มีปริมาณมาก หาซื้อง่ายในท้องถิ่นที่ผู้เลี้ยงสุกรทำฟาร์มอยู่
2. ราคาถูก และมีคุณภาพ
3. พิจารณาถึงรสชาติ และสารพิษที่มีอยู่ในอาหาร
4. เลือกอาหารที่สามารถเก็บไว้ได้นาน และสามารถประกอบเป็นสูตรอาหารได้ง่าย

ไม่ต้องเสียเวลาในการเตรียม เช่น ไม่ต้องเสียเวลาในการต้ม ฝึ้ง ตาก อบ หรือบด

อาหารสุกรที่เกษตรกรใช้ แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. อาหารสำเร็จรูป ซึ่งสามารถนำมาเลี้ยงสุกรได้เลย
2. หัวอาหาร คืออาหารเข้มข้นที่ประกอบด้วยยาปฏิชีวนะ และโปรตีนเข้มข้น ซึ่งต้องนำมาผสมกับวัตถุดิบต่าง ๆ เช่น ข้าวโพด รำ ปลายข้าว
3. อาหารเสริม ได้แก่อาหารที่มีเฉพาะแร่ธาตุ วิตามิน และยาปฏิชีวนะ ซึ่งต้องนำมาผสมกับอาหารโปรตีน และอาหารอย่างอื่น เช่น รำ ข้าวโพด ปลายข้าว กากถั่วเหลือง เป็นต้น

การจัดการสุขาภิบาล และการป้องกันโรค

การสุขาภิบาล

1. บริเวณที่เลี้ยงสุกร ต้องมีรั้วล้อมรอบ และมีประตูเข้าทางเดียว เพื่อป้องกันสัตว์อื่น ๆ เช่น วัว ควาย สุนัข เป็นต้น และที่หน้าฟาร์มต้องมีน้ำยาสำหรับจุ่มเท้า และพาดเท้าต่าง ๆ เพื่อไม่ให้พาโรคเข้ามาภายในฟาร์ม
2. บุคคลที่จะเข้าไปในฟาร์มต้องให้เปลี่ยนรองเท้า ถ้าทำได้ให้อาบน้ำ เปลี่ยนเสื้อผ้าใหม่ และไม่ควรให้บุคคลเข้าฟาร์มโดยไม่จำเป็น
3. บริเวณรอบ ๆ ฟาร์ม ควรทำความสะอาด และอย่าให้มีแอ่งขังน้ำเสีย
4. ทำความสะอาดโรงเรือน ฟันคอก ผนังคอกทุกครั้งที่ย้ายสุกรออกไป
5. ทำความสะอาดที่กินน้ำ และอาหารทุก ๆ วัน

6. ตามทางเข้าโรงเรียนเลี้ยงสุกร ควรมีอ่างน้ำยา เพื่อไว้ใช้สำหรับ
จุ่มเท้า และให้ทุกคนจุ่มเท้าทุกครั้งที่จะเข้าออกแต่ละโรงเรียน
7. บริเวณที่มีโรคระบาดบ่อย ๆ ที่พื้นดิน บ่อเก็บมูลสุกร หรือที่เก็บมูลสุกร
ควรโรยปูนขาวทุก ๆ 2 เดือน
8. อุปกรณ์สำหรับเลี้ยงสุกรต้องทำความสะอาด และฆ่าเชื้อเสมอ
9. กรณีการเลี้ยงสุกรขุน เวลาขายสุกรขุนออกจากฟาร์ม ไม่ควรให้
ก๊อ¹ ใส่สุกร หรือรถยนต์เข้าไปในฟาร์ม ควรจะต้อน หรือจับในรถของฟาร์มออกมา
ซื้อขายนอกฟาร์ม นอกจากนี้อาจจะทำที่ขายสุกรที่ประจู่ฟาร์ม

โรคสุกร แบ่งเป็นโรคธรรมดา โรคติดต่อ ซึ่งในส่วนของโรคสุกร ผู้ทำการ
ศึกษาจะไม่กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดโรค อาการ และวิธีป้องกันรักษา

หลักการปฏิบัติการเลี้ยงสุกรพันธุ์

การปฏิบัติการเลี้ยงสุกรที่ดี จะต้องปฏิบัติตามช่วงอายุ (Life Cycle) ของสุกร
และตามสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน หลักการปฏิบัติการเลี้ยงสุกรพันธุ์ในที่นี้เป็นการกล่าวถึง

1. การเตรียมโรงเรียนเพื่อรับสุกรพันธุ์
2. การปฏิบัติ ดูแลเมื่อสุกรมาถึงฟาร์ม
3. การจัดการแม่สุกรสาวพันธุ์แท้ แม่สุกรสาวพันธุ์สองสายเลือด แม่สุกรพันธุ์แท้
และแม่สุกรพันธุ์สองสายเลือด
4. การจัดการสุกรท้องถึงคลอด
5. การเลี้ยงดูพ่อสุกรพันธุ์
6. การทำวัคซีน และถ่ายพยาธิ

---

¹ ก๊อ หมายถึงชะลอมซึ่งทำด้วยหวาย ใช้สำหรับบรรจุสุกรเพื่อการขนส่ง

1. การเตรียมโรงเรือนเพื่อรับสุกรพันธุ์ ทำความสะอาดคอกที่จะใส่สุกรพันธุ์ให้สะอาด โดยทำการฆ่าเชื้อก่อนสุกรจะมา 3 วัน ตรวจสอบความเรียบร้อยของอุปกรณ์ในโรงเรือน เช่น ที่กินน้ำ และอาหาร กรณีที่เป็นโรงเรือนใหม่ ให้ล้างคาบปูนซีเมนต์ให้หมด

2. การปฏิบัติดูแลเมื่อสุกรมาถึงฟาร์ม เมื่อสุกรมาถึงฟาร์ม ต้องปล่อยให้สุกรหายใจเฉื่อยสักพัก แล้วจึงให้กินน้ำสะอาดที่ผสมน้ำยาปฏิชีวนะ เพื่อป้องกันการติดเชื้อในขณะเดินทาง ควรแยกสุกรตัวผู้ที่น้ำหนัก 50 ก.ก. ขึ้นไปขังเดี่ยว เพื่อกันมิให้กัดกัน การให้อาหารมือแรก ๆ ควรให้น้อย ๆ และหัดให้สุกรถ่ายเป็นที่ ถ้าสุกรที่มาถึงฟาร์มแล้วมีอาการป่วย ให้ติดต่อสัตวแพทย์มาทำการรักษาทันที

3. การจัดการแม่สุกรสาวพันธุ์แท้ แม่สุกรสาวพันธุ์สองสายเลือด แม่สุกรพันธุ์แท้ และแม่สุกรพันธุ์สองสายเลือด จะกล่าวถึงวิธีการให้อาหาร การตรวจสุขภาพ การทำความสะอาด และการผสมสุกร

ก. วิธีการให้อาหาร สุกรพันธุ์ที่มีน้ำหนัก 25-30 ก.ก. ให้กินอาหารเต็มที่ และเริ่มจำกัดอาหารเมื่อสุกรพันธุ์หนัก 30 ก.ก. เพื่อมิให้สิ้นเปลือง เป็นการประหยัดต้นทุนการผลิต และไม่ให้อ้วนเกินไป ในการจำกัดอาหาร ควรให้อาหารมือเดียวในตอนเช้า ส่วนในตอนบ่ายควรให้หญ้าขน หรือหญ้าไซบรีคเนเปียดที่สด ๆ ให้กินมาก ๆ การจำกัดอาหารให้ทำติดต่อกันจนถึงระยะผสมพันธุ์ สำหรับแม่สุกรที่หย่านมแล้วให้อาหาร 2 ก.ก. ต่อวัน

ข. การตรวจสุขภาพ ถ้าสุกรพันธุ์แสดงอาการท้องผูก ให้รำหยาบผสมน้ำอุ่นกิน หรือใช้กากน้ำตาล (Molass) หรือแมกนีเซียมซัลเฟตผสมในอาหารให้กิน

ค. การทำความสะอาด ทำความสะอาดพื้นคอก ที่กินน้ำ และอาหารทุกวัน รักษาพื้นให้แห้งเสมอ

ง. การจัดการผสมสุกรพันธุ์

1. การตรวจการเป็นสัด สุกรสาวจะเริ่มเป็นสัดเมื่ออายุประมาณ 7 เดือน สุกรที่เริ่มแสดงอาการเป็นสัด อวัยวะเพศจะแดง บวม เต่ง และแสดงอาการกระวนกระวาย ไม่ค่อยกินอาหาร สำหรับแม่สุกรพันธุ์จะเป็นสัดหลังหย่านมเฉลี่ยประมาณ 7 วัน

2. การผสมสุกร สุกรสาวควรผสมเมื่ออายุ 8 เดือน หรือเมื่อเป็นสัดครั้งที่สอง (สุกรที่พบร่องรอยแสดงอาการเป็นสัดหลังจากเป็นสัดครั้งที่แล้วประมาณ 21 วัน) ควรผสมสุกรตอนเช้า เย็น หรือเวลาที่มีอากาศเย็น สุกรที่พร้อมที่จะผสมเมื่ออกตหลัง หรือนั่งทับบนหลังจะยืนนิ่ง ควรผสม 2 ครั้ง กรณีที่เป็นแม่สุกรสาว ให้ผสมห่างกัน 12 ชั่วโมง และกรณีที่เป็นแม่สุกรที่เคยให้ลูกแล้ว ให้ผสมห่างกัน 24 ชั่วโมง

4. การจัดการสุกรท้องถึงคลอด แบ่งเป็นการจัดการสุกรท้องระยะแรก (เริ่มผสมถึงตั้งท้อง 84 วัน) การจัดการสุกรท้องระยะหลัง (30 วันก่อนคลอด) การคลอดของแม่สุกร ข้อปฏิบัติแม่สุกรกำลังคลอด และหลังคลอดลูกเสร็จ และข้อปฏิบัติกับลูกสุกรคลอดใหม่

ก. การจัดการสุกรท้องระยะแรก (เริ่มผสมถึงตั้งท้อง 84 วัน)

1. แม่สุกรที่ผสมแล้วต้องขังเดี่ยวทันที อย่าขังรวมกัน เพราะจะเกิดต่อสู้และเหยียบย่ำกัน ทำให้การผสมติดต่ำ ได้ลูกน้อยตัว และอาจแท้งได้

2. ควรจำกัดอาหารแม่สุกรที่ผสมแล้วเป็นเวลา 84 วัน เพราะถ้าให้อาหารมาก อาหารพวกแป้งมักจะเกิดพลังงานมาก ทำให้ตัวอ่อนในครรภ์เกิดตายได้ง่าย

3. เมื่อผสมสุกรไปแล้ว 21 วัน ถ้าตัวไหนแสดงอาการเป็นสัดอีก ให้ผสมซ้ำอีกครั้ง แสดงว่าผสมครั้งแรกไม่ติด

4. จัดให้แม่สุกรอยู่สบาย อย่ารบกวนอะไรมาก ให้อากาศถ่ายเทสะดวก รักษาพื้นคอกให้แห้ง ทำความสะอาดที่กินอาหาร และน้ำให้สะอาด

5. ตรวจสอบสุขภาพ และระวังอย่าให้ท้องผูก ถ้าเกิดสุขภาพผิดปกติ ให้ปรึกษาสัตวแพทย์มาทำการรักษา

ข. การจัดการสุกรท้องระยะหลัง (30 วันก่อนคลอด)

1. ให้อาหาร 2.5 ก.ก. ต่อวัน และให้หญ้าสดกินมาก ๆ

2. รักษาพื้นคอกให้แห้ง และสะอาด

3. ระวังอย่าให้สุกรท้องผูก

4. ก่อนคลอดประมาณ 2 อาทิตย์ ให้ทำการถ่ายพยาธิ ข่าเห่า ไร และ

5. ก่อนคลอดประมาณ 3-4 วัน ให้เตรียมที่สำหรับคลอด ทำความสะอาดพื้นคอก แล้วฉีดพ่นด้วยยาฆ่าเชื้อ รวมทั้งตัวแม่สุกรด้วย

6. ทำความสะอาดเต้านมแม่สุกรก่อนคลอด 1-2 วัน ปูพื้นคอกด้วยหญ้าแห้ง ชีบ หรือฟางข้าว เพื่อกันการถลอกของเต้านม

ค. การคลอดของแม่สุกร เวลากำหนดคลอดของแม่สุกรโดยทั่วไปมีระยะเวลาอุ้มท้องประมาณ 114 วัน เช่น ผสมแม่สุกรวันที่ 1 มกราคม วันกำหนดคลอดคือ 25 เมษายน เป็นต้น

ง. ข้อปฏิบัติต่อแม่สุกรกำลังคลอด และหลังคลอดลูกเสร็จ ในขณะที่แม่สุกรใกล้คลอดเต็มที่ ต้องคอยดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด เพราะอาจจะเกิดปัญหาในการคลอด ในกรณีที่ลูกสุกรขวางทางคลอดจะได้ช่วยล้วงออกมา หรือในกรณีที่กระดูกเชิงกรานแคบ ลูกสุกรตัวใหญ่ คลอดลูกมาไม่ได้ จะได้ตามสัตวแพทย์มาช่วยผ่าท้องเอาลูกออกได้ทัน ก่อนที่ลูกจะเน่าตายในท้อง เมื่อแม่สุกรคลอดลูกหมดแล้ว ให้ฉีดยาซอร์โอมอน็อกซีโตซินตัวละ 1 ซี.ซี. เพื่อขับสิ่งตกค้างในมดลูกออกให้หมด ทำให้มดลูกเข้าอู่ได้เร็ว ทำให้น้ำนมไหลดี ฉีดยาปฏิชีวนะเพื่อป้องกันมดลูกและเต้านมอักเสบ และฉีดวิตามินเพื่อให้แม่สุกรฟื้นตัวเร็วหลังจากคลอด และในวันที่คลอดต้องไม่ให้อาหาร ให้แต่น้ำสะอาดกินเท่านั้น หลังคลอดให้อาหารมากขึ้นกว่าช่วงอุ้มท้อง เพราะแม่สุกรต้องใช้อาหารในการผลิตน้ำนมเพื่อเลี้ยงลูก และระวังให้น้ำหนักตัวแม่สุกรเพิ่มจากอุ้มท้องถึงหย่านมไม่เกิน 12 ก.ก. เพราะถ้าแม่สุกรอ้วนมาก มักจะมีปัญหาทางด้านระบบสืบพันธุ์ หรือให้ลูกน้อยได้

จ. ข้อปฏิบัติกับลูกสุกรคลอดใหม่ ทำการตัดสายสะดือ ตัดเชิยาลูกสุกร และให้ลูกสุกรดูดน้ำนมที่เรียกว่านมเหลือง (Colostrum) ภายใน 6 ชั่วโมงหลังคลอด ให้ฉีดธาตุเหล็ก และวิตามินเพื่อเพิ่มความแข็งแรงหลังคลอด 1-3 วัน เริ่มให้อาหารสำหรับลูกสุกรอ่อนแก่ลูกสุกรอายุ 1 สัปดาห์ และทำการหย่านมเมื่อลูกสุกรมีน้ำหนัก 6-7 ก.ก.

5. การเลี้ยงดูพ่อสุกรพันธุ์ ต้องระวังไม่ให้พ่อสุกรอ้วน หักให้พ่อสุกรออกกำลังกายทุกวัน โดยไต่ลงลานดิน หรือเดินไปค้ำคอกตัวเมียตอนเช้า หรือเย็น แยกขังเดี่ยวพ่อสุกร เพราะถ้าขังรวมกัน จะกัดกัน แย่งอาหาร หรือต่อสู้กัน พ่อพันธุ์ที่ใช้ผสมควรมีอายุ 8 เดือน

ขึ้นไป พ่อสุกรหนุ่ม (อายุ 8-12 เดือน) ควรใช้ผสมไม่เกิน 6 ครั้งต่อสัปดาห์ และพ่อสุกรอายุ 12 เดือนขึ้นไป ควรให้ผสมไม่เกิน 12 ครั้งต่อสัปดาห์ ควรผสมในเวลาที่มีอากาศเย็น โดยการผสมพ่อสุกรหนุ่มกับแม่สุกรให้ลูกมาแล้ว และที่ที่ใช้ผสมควรเป็นที่แห้ง เพื่อกันสุกรพ่อแม่พันธุ์ล้มหมกล้ม

6. โปรแกรมการทำวัคซีน และถ่ายพยาธิ

ก. สุกรพันธุ์ ให้ทำวัคซีนและถ่ายพยาธิตามช่วงอายุต่าง ๆ ดังนี้

ลูกสุกรอายุ 6 สัปดาห์	ทำวัคซีนอหิวาต์สุกร
ลูกสุกรอายุ 2 เดือนครึ่ง	ทำวัคซีนปากและเท้าเปื่อย
สุกรอายุ 4 เดือน	ถ่ายพยาธิ
สุกรอายุ 6 เดือนครึ่ง	ถ่ายพยาธิ
สุกรอายุ 6 เดือน 3 อาทิตย์	ทำวัคซีนปากและเท้าเปื่อย
สุกรอายุ 7 เดือน 3 อาทิตย์	ทำวัคซีนอหิวาต์สุกร

ข. แม่สุกรให้ลูก ถ่ายพยาธิให้แม่สุกรก่อนคลอด 2 สัปดาห์ ทำวัคซีนปากและเท้าเปื่อยแม่สุกรก่อนหย่านม 1 สัปดาห์ ทำวัคซีนอหิวาต์ในแม่สุกรหย่านม

ค. พ่อสุกร ทำวัคซีนปากและเท้าเปื่อย ทำเป็นประจำ ห่างกัน 4 เดือน ทำวัคซีนอหิวาต์สุกรเป็นประจำ ห่างกัน 10-12 เดือน ถ่ายพยาธิปีละ 2 ครั้ง

หลักการปฏิบัติการเลี้ยงสุกรขุน

การเลี้ยงสุกรขุนให้ประสบผลสำเร็จ ต้องพิจารณา เรื่องตลาดเพื่อผู้เลี้ยงจะได้ทราบจำนวนสุกรที่จะเลี้ยง มีการวางแผนฟาร์มที่ดี และถูกต้องตามหลักวิชาการ มีลูกสุกรขุนพันธุ์ดี เลี้ยงด้วยอาหารดี มีมาตรฐาน มีการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีการจัดการสุขภาพและป้องกันโรคที่ถูกต้อง

ในส่วนนี้ เป็นการกล่าวถึงการปฏิบัติงานการเลี้ยงสุกรด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การเตรียมโรงเรือนและอุปกรณ์
2. การขนย้ายลูกสุกร
3. ข้อปฏิบัติเมื่อสุกรมาถึงฟาร์มใหม่ ๆ และการจัดการสุกรขุนในระยะต่าง ๆ ตั้งแต่ระยะสุกรอ่อน ถึงน้ำหนักส่งตลาด ซึ่งต้องใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 5.5-6 เดือน และน้ำหนักประมาณ 100-110 ก.ก.

1. การเตรียมโรงเรือนและอุปกรณ์ ตรวจสอบความเรียบร้อย และทำความสะอาดโรงเรือน ฟันคอก อุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสุกรขุน ที่กินอาหาร ที่กินน้ำ และทำการฆ่าเชื้อให้เรียบร้อย เตรียมน้ำสะอาดให้เพียงพอแก่การเลี้ยง และให้ยาปฏิชีวนะกิน หรือฉีดแก่สุกรที่มาถึงฟาร์ม เพื่อป้องกันการติดเชื้ขณะเดินทาง และลดอาการเครียด

2. การขนย้ายลูกสุกร ควรขนย้ายในเวลาที่มีอากาศเย็น ถ้าขนย้ายเวลาอากาศร้อน จะทำให้ลูกสุกรตายได้ หรือทำให้ลูกสุกรเกิดอาการเครียด และร่างกายอ่อนแอ

3. ข้อปฏิบัติเมื่อสุกรมาถึงฟาร์มใหม่ ๆ และการจัดการสุกรขุนในระยะต่าง ๆ

ก. ลูกสุกรขุนที่จะปล่อยขังในแต่ละคอก ควรมีน้ำหนักใกล้เคียงกัน น้ำหนักไม่ควรแตกต่างกันเกิน 20% และจัดให้มีจำนวนเท่ากับความต้องการของร่างกายที่ลูกสุกรกินอาหาร เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกสุกรต่อสู้กัน กัดหาง หรือแย่งกันกินอาหาร ซึ่งจะทำให้การเจริญเติบโตในฝูงไม่สม่ำเสมอ ตัวไหนที่แย่งกินเก่งจะอ้วนมาก ตัวที่แย่งไม่เก่งอาจแคะแกระน

ข. หัดให้สุกรขุนถ่ายมูล และปัสสาวะเป็นที่

ค. การให้อาหารมือแรก ควรให้น้อย ๆ ประมาณ $\frac{1}{3}$ ของจำนวนที่กินได้ก่อนมือต่อไปจึงให้กินเต็มที่

ง. ให้ความอบอุ่นแก่ลูกสุกรอย่างเพียงพอ อย่าให้มีลมโกรก มิฉะนั้นจะเป็นอันตรายแก่สุขภาพสุกร เช่น ปอดบวม ซึ้ไหล หรือมีอาการเครียด เป็นต้น และทำให้การเจริญเติบโตช้า

จ. ตรวจสอบและทำความสะอาดที่กินอาหาร และที่กินน้ำทุกวันในตอนเช้าและบ่าย
อย่าให้มีเศษอาหารตกค้าง จะเกิดบูดเสีย เกิดเชื้อรา เป็นอันตรายแก่สุกร

ฉ. ทำความสะอาดพื้นคอกโดยกวาดทุกวัน รักษาพื้นที่คอกให้แห้งเสมอ เปลี่ยน
ฟาง หรือหญ้าแห้งที่สกปรกเสมอ และดักมูลสุกรทิ้งทุกวัน

ช. ตรวจสอบสุขภาพ ถ้าสุกรแสดงอาการป่วย โตช้า หรือแคระแกรน ให้แยกขัง
และทำการรักษา

ซ. ตรวจสอบการกินอาหาร ถ้าตัวไหนไม่กินอาหาร ให้แยกออกไปรักษา

ฅ. ฤดูกาลเจริญเติบโต สุกรในฝูงต้องมีการเจริญเติบโตสม่ำเสมอ น้ำหนัก
ตัวไม่ควรต่างกันเกิน 20% ถ้าเกิดปัญหาการเจริญเติบโตไม่สม่ำเสมอ ให้ทำการจัดคอกใหม่

ฉ. ตรวจสอบการระบายอากาศในโรงเรือน ให้อากาศถ่ายเทเย็นสบาย เพราะ
สุกรมีไขมันมาก ถ้าอากาศร้อนจะหอบ กินอาหารน้อย กินน้ำมาก ทำให้การเจริญเติบโตช้า
วิธีแก้ไขโดยใช้น้ำฉีดพ่นให้เป็นฝอยเวลาสุกรนอน หรือใช้พัดลมช่วย

ค. ระวังอย่าให้สุกรเกิดอาการท้องผูก

ฌ. ลูกสุกรระยะสุกรอ่อน ตั้งแต่หย่านม ถึงน้ำหนัก 15 ก.ก. ให้ทำการถ่าย
พยาธิ ทำการตอน และทำวัคซีนอหิวาต์สุกร (เพื่อสร้างความต้านทานโรคแก่สุกร)

ในเขตที่มีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาด ให้ทำวัคซีน โดยทำหลังจากทำ
วัคซีนอหิวาต์สุกรเลย 3 สัปดาห์แล้ว

ใช้ยากำจัดเหา ไร ซีรีออน โรคผิวหนัง ฉีดพ่นที่ตัวสุกร เพื่อป้องกันโรค
เหล่านี้

ง. การให้อาหารสุกร ต้องให้กินเต็มที่ คือให้สุกรกินเสร็จแล้วก็นอน จะทำให้
สุกรเจริญเติบโตเร็ว ไม่ควรให้ออกกำลังกายมาก เพราะจะเสียพลังงาน

วิธีการให้อาหาร ควรตักอาหารให้ทั่วร่าง ในปริมาณที่เท่า ๆ กัน และ
ควรใส่อาหารไม่เกิน 2 ใน 3 ของรางอาหาร เพื่อกินสุกรคู้ยอาหารออกนอกราง ทำให้สูญเสีย
อาหารไปโดยเปล่าประโยชน์

เวลาให้อาหาร ควรให้อาหารในเวลาเช้า ไม่เกิน 7 โมงเช้า และ
เวลาบ่าย เกิน 5 โมงเย็น

ท. ผู้เลี้ยงไม่ควรอาบน้ำสุกร เพราะจะทำให้สุขภาพสุกรเสีย เช่น เกิดท้องเสีย
ทำให้เป่ื่องอาหาร เพราะความเย็นทำให้เสียพลังงานความร้อนจากร่างกาย ทำให้พื้นคอกเปียก
และเป็นบ่อเกิดแห่งโรค และเป่ื่องแรงงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย